

Beata Ostrowska

“Pisownia wyrazów z “ó” wymiennym i niewymiennym”

Konspekt lekcji języka polskiego w klasie III

**Praca opublikowana
w Internetowym Serwisie Oświatowym**

awans.net

Konspekt z lekcji języka polskiego w klasie III

Prowadzenie: mgr Beata Ostrowska

Temat: Pisownia wyrazów z „ó” wymiennym i niewymiennym z wykorzystaniem zagadki ortograficznej.

Inscenizacje wierszy z trudnymi słówkami.

Hasło programowe: Ćwiczenia gramatyczno-ortograficzne z elementami wiedzy o języku: ćwiczenia wyrazów z „ó” wymiennym (wykorzystanie zmienności form i wyrazów pokrewnych), „ó” niewymienne w często spotykanych wyrazach – tworzenia wyrazów pokrewnych.

Cele dydaktyczne:

- Przedstawienie wiersza J. Tuwima pt. „Słowa i słufka” w formie inscenizacji,
- Utrwalanie prawidłowych nawyków ortograficznych – pisownia wyrazów z „ó” wymiennym i niewymiennym;
- Rozwijanie umiejętności określenia liczby rzeczownika;
- Doskonalenie znajomości alfabetu;
- Wdrażanie do korzystania ze słownika ortograficznego;
- Kształcenie pamięci, uwagi i logicznego myślenia;

Cele wychowawcze:

- Uświadamianie uczniom celu nauki ortografii;
- Wdrażanie do samokontroli oraz aktywnej i twórczej pracy na lekcji;

Metody nauczania: słowne – rozmowa, pogładowe – inscenizacja, analizy trudności ortograficznych, wyjaśnianie pisowni zasadą, pamięciowe ćwiczenie zapisu wyrazów, kontroli i oceny, gier i zabaw dydaktycznych;

Formy organizacyjne pracy uczniów: praca indywidualna, praca grupowa (w zespołach), praca zbiorowa;

Zasady nauczania: przystępności, pogładowości, trwałości wiedzy uczniów, systematyczności, samodzielności, aktywnego i świadomego udziału w lekcji;

Środki dydaktyczne: wiersz J. Tuwima „Słowa i słufka”, rekwizyty do inscenizacji, zagadki ortograficzne, lizaki ortograficzne, rebusy, krzyżówki obrazowe, przysłowia, łamigłówki „wyraz w wyrazie”, kolorowe koła, cyfry, wiersz J. Jesionowskiego pt. „Stopnie”; kolorowa kreda;

Literatura: A. Redut, A. Pleskot „Nauczanie ortografii w klasach I-III poradnik nauczyciela”;
G. Kapica „Rozrywki umysłowe w nauczaniu początkowym”
W. Gawdzik „Ortografia na wesoło”;
W. Hemmerling „Zabawy nauczaniu początkowym”;
MEN „Program nauczania początkowego - klasy I-III”;

Przebieg lekcji:

Czynności nauczyciela	Czynności uczniów
<p>1. Przygotowanie do odbioru inscenizacji:</p> <p>-podczas oglądania inscenizacji wiersza Juliana Tuwima pt. "Słowa i słuflka" zastanówcie się dlaczego Jerzyk był zmartwiony, w czym pomógł mu jego sen?</p> <p>-jaki wniosek nasuwa się po analizie tego wiersza.</p>	<p>-Przedstawienie wiersza w formie inscenizacji Julian Tuwim „SŁOWA I SŁUFKA”</p> <p>Dziś po dyktandzie w szkole wrócił Jerzyk do domu markotny. Ziewał, ziewał- i zdrzemnął się przy stole, Bo i dzień był jakiś senny i słotny. I przyszły do Jerzyka trzy słówka: „Brzózka”, „Jabłko” i „Główka”. I powiedziały: -Jestem Brzózka, nie „bżuska”. -Jestem Jabłko, nie „japko”. -Jestem Główka, nie „głupka”. Jak można tak znieważać urodę naszą I ród ! Trzeba się uczyć ! Uważać! Na pewno opłaci się rud. Nie pomogą tu żadne wykrety, wymówki I rzuciły mu na stół wizytówki, Żeby wiedział z kim ma do czynienia, I wyzbył się takich zwyczajów prostackich: Jabłko z Jabłońskich, Brzózka z Brzozowskich, Główka z Głowackich. - A gdy nadal będziesz sadył po błędzie, to zrobimy z Jerzego – Jeżego, złego jeża kolczastego! I co, przyjemnie ci będzie? Wystąpiły na Jerzyka siódme poty! Obudził się - i do roboty!</p> <p>-odpowiedzi na pytania nauczyciela -musimy uczyć się ortografii.</p>

2. Uświadomienie celu lekcji:

- Ortografia – to jakie trudności (*Jakich literek nie umiał napisać Jerzyk*)
- jaką trudność ortograficzną rozwiążemy dzisiaj?
Dowiecie się tego po odgadnięciu zagadki.

3. Praca z tekstem:

- podkreślcie w zagadce wszystkie wyrazy z „ó”
- jaka to część mowy?
- w jakiej liczbie są te rzeczowniki?
- wypiszcie z zagadki wszystkie wyrazy z „ó”, a obok nich napiszcie je w liczbie mnogiej.

- odczytajcie napisane wyrazy
- czy w wyrazach napisanych w liczbie mnogiej wszędzie występuje „ó”, tak jak w liczbie pojedynczej?
- odczytajcie – tylko te pary wyrazów, w których

-dzieci wymieniają: rz, ż, ch, h, u, ó ...

ZAGADKA

Ma mnie królik, mróz, wiewiórka,
Ogród, stół i przepiórka,
Ma mnie także chłód i lód,
Piękny wzór i mały zbiór.
Sypiam w łóżku, śpiewam w chórze,
Wdrapię się na każde wzgórze.
Zawsze bywam u królowej.
Czym ja jestem – kto odpowie?

Rozwiązaniem zagadki jest „ó”

- Dzieci wykonują polecenie nauczyciela.

- Odpowiadają na pytania (są to rzeczowniki w liczbie pojedynczej).
- Dzieci wypisują na kartkach wyrazy „ó”, a następnie do nich przypisują słowa odpowiednio w liczbie mnogiej:

królik	- króliki
mróz	- mrozy
wiewiórka	- wiewiórki
ogród	- ogrody
stół	- stoły
przepiórka	- przepiórki
chłód	- chłody
lód	- lody
wzór	- wzory
zbiór	- zbiory
łóżko	- łóżka
chór	- chóry
wzgórze	- wzgórza
królowa	- królowny

- odczytują napisane pary wyrazów.
- analizują wyrazy i stwierdzają, że w niektórych wyrazach „ó” w liczbie mnogiej wymienilo się na „o”

„ó” wymieniło się na „o”
- zaznaczcie kolorem wymianę „ó” w „o”

- spróbujcie wymienić „ó” w innych wyrazach:
siódmy, wrócił, szósty, mówi, wór.

- zaznacz kolorem wymianę „ó”.

- w co wymieniło się „ó”?
(czy wszędzie w „o”?)

4. Sformułowanie wniosku w formie odpowiedzi na pytanie:

- Jak może wymieniać się „ó”?
- Jakże może być „ó”?

5. Ćwiczenie utrwalające pisownię „ó” wymiennego i niewymiennego:

-Podaj rozwiązanie zagadki i wpisz je do
odpowiedniej rubryki (z uzasadnieniem)

Zagadki

Tak w dzień jak i w nocy
Pracuje pod ziemią.
Wydobywa bogactwo,
Co w głębi jej drzemią.

Ma długie uszy,
Futro puszyste,
Ze smakiem chrupie
Sałaty listek.

- dzieci wykonują polecenie nauczyciela:

mroz	- mrozy
ogród	- ogrody
stoł	- stoły
chłód	- chłody
lód	- lody
wzór	- wzory
zbiór	- zbiory

- piszą dyktowane przez nauczyciela wyrazy i
próbują je wymienić:

wór	- wory
siódmy	- siedem
wrócił	- wracać
szósty	- sześć
mówi	- mowa

- odpowiadają na pytanie „ó” wymieniło się w: o,
e, a.

- Uczniowie formułują wniosek:
„ó” w wyrazach może wymieniać się w : o, a, e,
(najczęściej w „o”); „ó” może być wymienne lub
niewymienne;

- Wyznaczeni przez nauczyciela uczniowie
podchodzą do tablicy i wpisują rozwiązanie
zagadki do poszczególnych rubryk tabelki

„ó” niewymienne	„ó” wymienne
Górník	Kózka bo kózka
Królik	Stół bo stoły
Ogórek	Samochód bo samochody

Ostre rogi, mała bródka,
Nie wpuszczaj jej do ogródka

Latem w ogrodzie
Wyrósł zielony,
A zimą w beczce
Leży kiszony.

Ma cztery rogi, lecz nie bodzie.
Ma cztery nogi, lecz nie chodzi.
Teraz usiadł przy nim Jan,
Smaczny obiad na nim zjadł.

Choć nóg nie posiada,
Szybko pędzi szosą,
Bo nie nogi, lecz koła
Po szosie go niosą.

6. Uświadamianie uczniom celu nauki ortografii

(nawiązanie do inscenizacji wiersza J. Tuwima pt.

„Słowa i słufka”!!

- W jakich wyrazach Jerzyk z wiersza J. Tuwima popełnił błąd na dyktandzie w szkole?

- o czym Jerzyk musi pamiętać pisząc wyrazy z „ó”?

- Jaką radę dalibyście Jerzykowi, gdybyście go spotkali?

- Ortografia jest trudna, lecz trzeba się jej uczyć, aby nie robić błędów i nie dostawać złych stopni (nauczyciel recytuje wiersz J. Jesionowskiego pt. „Stopnie” i zawiesza na tablicy cyfry):

J. Jesionowski „Stopnie”

Ach, żyłoby się wspaniale,
Gdyby **dwój** nie było wcale.
Jeszcze milej by się żyło,
Gdyby i **trójek** nie było.
Świetne byłyby cenzurki,
Gdyby znieść także i **czwórki**.
Každy w sposób niemczący

- Odpowiadają na pytania nauczyciela.

- słuchają wiersza pt. „Stopnie” recytowanego przez nauczyciela

<p>Byłby uczniem celującym. Každy by zadziwiał mamę Mówiąc: Patrz, mam szóstki same. I rzecz jasna – przez rok cały Zbierałby same pochwały. Powiecie: - cóż, wiersz wesoly, Ale gdzie są takie szkoły? Nigdzie. Gdyby bowiem były, Nic byście się nie uczyły!</p> <p>- jak napiszesz wyrazy: dwójka, trójka, czwórka, szóstka? - Dlaczego?</p> <p>7.Podsumowanie:</p> <p>- Czym zajmowaliśmy się na dzisiejszej lekcji? - Jakie wnioski sformułowaliśmy</p>	<p>- piszą na tablicy dyktowane wyrazy i uzasadniają ich pisownię: 2- dwójka bo dwoje 3- trójka bo troje 4- czwórka bo czworo / cztery 6- szóstka bo sześć</p> <p>- Zapisują temat i wnioski do zeszytu.</p>
---	--

8. Konkurs ortograficzny: -utrwalenie pisowni wyrazów „ó” (podział klasy na grupy)
UWAGA. W razie trudności można korzystać ze słowników ortograficznych.

Zadania:

1. Uzupełnij brakujące litery w podanych wyrazach i ułóż je w kolejności alfabetycznej:

Grupa 1	Grupa 2	Grupa 3	Grupa 4
jaskółka ósemka róg wróżka zółw	dwójka lód ogórek wróbel żaglówka	góral nóż ogródek zachód źródło	królik napój pół wóz zbójnik

2. Wskaż odpowiedni lizak ortograficzny- „ó” wymienne lub niewymienne(wyrazy z zadania pierwszego).

3. Dopisz do podanych rzeczowników rodzinę wyrazów i określ czy „ó” w podanym rzeczowniku jest wymienne czy niewymienne.

Grupa 1	Grupa 2	Grupa 3	Grupa 4
król	łód	góra	mróz

4. Z podanych sylab ułóż jak najwięcej wyrazów z „ó” (kół, źą, lik, ko, ró, pió, kró, ro)

5. Uzupełnij podane przysłowia wyrazem z „ó”:

Grupa 1   Gdyby ^{kózka} .....nie skakała, to by ^{nózki} .....nie złamała.

Grupa 2   Paluszek i ^{główka} ..... to szkolna ^{wymówka} .....

Grupa 3   Wybiera się jak ^{sójka} ..... za morze.

Grupa 4   Nie ma ^{róży} ..... bez kolców.

6. Wyszukaj „wyraz w wyrazie”

Grupa 1	Grupa 2	Grupa 3	Grupa 4
nastrój wybór parowóz półka	bawół potwór łamiągówka naród	spółka boćwinka pieróg rozwój	tchórz przekrój nabój spokój

7. Odszukaj w słowniczku ortograficznym po 3 wyrazy z „ó” i powiedz czy to „ó” wymienne czy niewymienne (rozpoczynające się na literę: m,p,s,r,)

UWAGA(każde poprawne rozwiązane zadanie jest nagradzane punktami) Dzieci liczą punkty i ogłaszają swoje wyniki.

8. Ocena pracy uczniów na lekcji przyznanie medali ortograficznych uczniom z grupy, która zdobyła najwięcej punktów w konkursie

Koniec zajęć

